GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SE PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 48. Vinerĭ, 28 Fevruarie (12 Martie). 1886.

Cestiunea naţionalităţilorŭ şi Maghiarii.

II.

Cum că legea naţionalităţilorŭ a fostŭ şi a rĕmasŭ literă mórtă, acésta-i fórte naturalŭ, îndată ce puterea de statŭ s'a pusŭ pe acea basă, că Ungaria ar fi unŭ statŭ naţionalŭ, ca Germania, Francia, Serbia, România ş. a., cum a accentuat'o acésta Tisza de curêndŭ şi în modŭ respicatŭ. Suntŭ mai mulţĭ anĭ (1879) de când unŭ deputatŭ sêrbŭ rĕspunse la o asemenea afirmare a lui Tisza: décă Ungaria ar fi unŭ astfelŭ de statŭ naţionalŭ, atuncĭ nicĭ că ar esista o cestiune a naţionalităţilorŭ în Ungaria, precum nu esistă nicĭ în acele state, dér pe câtŭ timpŭ Maghiarii vorŭ fi în proporţiune numai de una a treia faţă cu celelalte naţionalităţĭ, nu este ertatŭ a asĕmêna Ungaria cu state ca Germania, Francia ş. a.

Discusiunea asupra cestiunei naţionalităţilorŭ, ce s'a încinsŭ nu de multŭ în dietă, a adusŭ însĕ la lumină o mărturisire, pe care până acuma se sfiau a o face. Până acuma Maghiarii nu cutezau a mărturisi pe faţă, că legea de naţionalitate se violéză. Desider Szilágyi, unulŭ din conducĕtorii oposiţiunei, a declaratŭ în aplausele camerei, că décă legea naţionalităţilorŭ s'ar întrebuinţa ca armă contra statului maghiarŭ, elŭ însuşĭ este de părere, că guvernulŭ bine va face, déčă va restrînge acéstă lege. Comitele Apponyi, de altă parte, a desvoltatŭ între strigărĭ sgomotóse de „Éljen“ tesa: că naţionalităţilorŭ nu le este ertatŭ de a avé decâtŭ o cultură maghiară, şi că de aceea bine face statulŭ, déčă cu mijlócele sale promovéză numai cultura maghiară. Acésta totuşĭ i s'a părutŭ prea multŭ unui vechiu şefŭ alŭ stângei estreme, Lodovicŭ Mocsáry, şi elŭ strigà, spre marea supĕrare a camerei: déčă procedemŭ astfelŭ, atuncĭ facemŭ cu naţionalităţile tocmai ce au făcutŭ Germanii cu noi pe timpulŭ sistemului Bachianŭ. Mocsáry a mai declaratŭ de o mare nedreptate, că naţionalităţile n'au nicĭ o singură scólă secundară, care sĕ fiă susţinută din visteria statului, cu tóte că legea obligă pe guvernŭ a înfiinţa din mijlócele statului şcolĭ medie cu limba de propunere a diferitelorŭ naţionalităţĭ. Dér din causa curentului domnitorŭ, vocea lui Mocsáry a rĕmasŭ o voce în pustiă. Chiar propria sa partidă a protestatŭ în contra vorbirei sale.

Nu se póte mira omulŭ îndestulŭ asupra colosalelorŭ amăgirĭ, de carĭ se conducŭ Maghiarii în cestiunea naţionalităţilorŭ. Din discursurile deputaţilorŭ sêrbĭ Sabovljevicĭ şi Gyurcovicĭ, deduserĕ ei, că esistă între Sêrbĭ unŭ curentŭ maghiarofilŭ. Ei, dér Gyurcovicĭ aparţine partidei guvernului şi ca omŭ intimŭ alŭ patriarchului Anghelicĭ elŭ este aḍĭ persóna cea mai multŭ urîtă între Sêrbĭ. Câtŭ pentru Sabovljevicĭ, elŭ a făcutŭ parte odiniórĕ din oposiţiunea sêrbéscă, dér în urma aşa numitului programŭ dela Chichinda, care este unŭ programŭ deghisatŭ alŭ partidului guvernamentalŭ sêrbescŭ — a devenitŭ guvernamentalŭ. Sabovljevicĭ, deputatŭ alŭ oraşului Chichinda, a ḍisŭ între aplausele camerei ungare, că acéstă programă ţintesce a stabilì frăţietatea cu Maghiarii şi că ómenii de bine sêrbĭ au acceptat'o. În realitate însĕ acéstă programă a făcutŭ, încă înainte de doi anĭ, pretutindenĭ între Sêrbĭ unŭ fiasco cumplitŭ şi astăḍĭ nimenea dintre Sêrbĭ nu mai vorbesce de programa dela Chichinda. Dér Maghiarii luară tóte de banĭ bunĭ, ce le spuse Sabovljevicĭ. Sabovljevicĭ a trecutŭ cam prin aceleaşĭ metamorfoze, ca Baussnern la Saşĭ — întêiu Sasŭ înfocatŭ, apoi omŭ alŭ guvernului.

Este aprópe de necreḍutŭ, câtŭ de departe merge şi înamăgirea Maghiarilorŭ în cestiunea naţionalităţilorŭ. Aşa a produsŭ discursulŭ lui Bismarck, în desbaterea asupra Polonilorŭ, unŭ viu rĕsunetŭ la Maghiarĭ, cu tóte simpatiele pentru Polonĭ. Ei ḍicŭ, că acésta este metoda cea mai bună spre a o puté isprăvì cu naţionalităţile. Dér ce asemĕnare! Cele 43 milióne Germanĭ faţă cu 2 milióne Polonĭ, şi cele 5 milióne Maghiarĭ faţă cu 10 milióne Nemaghiarĭ.

Déčă ómenii de statŭ ungurĭ n'arŭ fi aşa de orbiţĭ şi n'arŭ fi prea multŭ răpiţĭ de curentulŭ şovinistŭ, atuncĭ soluţiunea cestiunei naţionalităţilorŭ în Ungaria n'ar părea o problemă atâtŭ de grea. Ar trebuì sĕ li se lase naţionalităţilorŭ în municipii, în comitate şi oraşe, unde se află în maioritate, o mai mare libertate, ceea ce n'ar împedeca controlulŭ guvernului dela centru. Ar trebuì sĕ se urmăréscă faţă cu naţionalităţile acea cale, pe care păşise provisoriulŭ dela anulŭ 1861 până la 1867, în care intervalŭ naţionalităţile puteau a se mişca liberŭ în municipiu.

Dér ómenii de statŭ maghiarĭ ḍicŭ că aşa ceva ar fi periculosŭ, pentru că naţionalităţile ar avé tendinţe centrifugale. Acésta trebue s'o negămŭ categoricŭ, pentru că naţionalităţile sunt pĕtrunse de o viuă iubire de patriă, şi nu li s'a pututŭ dovedì până acuma că ar voì sĕ se rumpă de cătră Ungaria. Dér presupunêndŭ chiar că naţionalităţile arŭ avé tendinţe contrifugale, óre acestea prin asuprirea naţionalităţilorŭ nu se promovéză mai multŭ decâtŭ se împedecă? Şi óre nu este timpulŭ supremŭ, ca cu privire la crisa în Orientŭ atâtŭ cei din Pesta, câtŭ şi cei din Viena sĕ se gândéscă puţinŭ mai multŭ asupra cestiunei naţionalităţilorŭ din Ungaria?“

Broşura d-lui Mocsary.

(A Közmüvelődési egyletek és a nemzetiségi kérdés. Irta X. Y. Budapest, Kókai Lajos, 1886.)

(Urmare.)

In învălmăşala amĕruntelorŭ, ce le cuprinde în sine cestiunea naţionalităţilorŭ, nu vréu sĕ intru, numai asupra duorŭ momente importante vréu sĕ atragŭ atenţiunea amicalului cetitorŭ. Déčă o rupemŭ cu politica, ce amŭ înaugurat'o în cestiunea naţionalităţilorŭ în anulŭ 1860, déčă contrarŭ acestei politice păsimŭ pe tĕrĕmulŭ maghiarisării, atuncĭ două lucrurĭ facemŭ imposibile: imposibilă lupta cu succesŭ a patriei nóstre pentru independenţa naţională, şi imposibilă libertatea cetăţenéscă, egalitatea de dreptŭ, peste totŭ instituţiunile liberale cele mai însemnate. Şoviniştii maghiarĭ, bărbaţii reuniunilorŭ de cultură, sĕ se gândéscă că: a declara rĕsboiu naţionalităţiorlŭ şi a susţiné şi desvolta mai departe independenţa nóstră de statŭ, suntŭ lucrurĭ, ce nu se unescŭ, şi totŭ asemenea nu se unescŭ cu acelŭ rĕsboiu susţinerea egalei îndreptăţirĭ şi continuarea legislaţiunei şi guvernării în direcţiune liberală.

Am avisatŭ deja la politica, ce a urmărit'o în cestiunea naţionalităţilorŭ „puterea« din acelŭ momentŭ, de când acéstă cestiune a câştigatŭ actualitate şi de când maxima *divide et impera* i s'a oferitŭ ca mijlocŭ puternicŭ spre ajungerea ţelurilorŭ ei. Vedemŭ ce face puterea la ea acasă, în Austria, unde chiar acelei naţionalităţĭ îi detrage favórea sa totŭ mai multŭ, despre care până acum admiteamŭ, că puterea o va considera ca pe propria sa naţionalitate şi că fiindŭ astfelŭ îi zace cu deosebire la inimă. Nu mai am nevoiă sĕ arătŭ mai cu deamĕruntulŭ, în ce modŭ puterea a mănuatŭ politica de naţionalitate; felulŭ şi modulŭ cum s'a întêmplatŭ acésta se póte considera ca cinosură sigură, că ce avemŭ sĕ aşteptămŭ dela ea pentru viitorŭ. Pactŭ încóce, pactŭ încolo; dualismŭ încóce, dualismŭ încolo! Restabilirea monarchiei unitare este ţinta statornică, ce nu se póte stîrpi, a puterei şi acéstă ţintă nicĭ ódată nu se va perde din ochĭ, câtă vreme mai esistă o posibilitate d'a se susţiné acea combinaţiune politică, pe care noi o numimŭ monarchia austro-ungară. Ca unulŭ din mijlócele cele mai eficace spre ajungerea acestui ţelŭ, esploatarea raporturilorŭ naţionalităţilorŭ va rĕmâné totdéuna nedespărţitŭ legată cu acea nisuinţă d'a se restabili unitatea imperiului. Dér nimicŭ mai naturalŭ şi mai sigurŭ pe lume, decâtŭ ca naţionalităţile, îndată ce ne punemŭ pe piciorŭ de rĕsboiu cu ele, sĕ se împingă dreptŭ în tabĕra puterii. Zace în natura lucrurilorŭ, ca puterea sĕ întrebe pe amêndouĕ părţile beligerante, anume de o parte pe noi, pe de altă parte pe naţionalităţĭ: cine dă mai multŭ? cine e gata sĕ facă mai multe concesiunĭ ideii unităţii imperiului? Naţionalităţile şi până acum 'şĭ-au vestitŭ în gura mare „lealele lorŭ simţĕminte“ şi ne-au supralicitatŭ, şi acésta le-au şi adusŭ totdéuna deplina recunoscinţă. Déčă acum noi Maghiarii începemŭ o nouă politică de naţionalitate, déčă întreprindemŭ o cruciadă pentru maghiarisare, atuncĭ ântêia nóstră problemă trebue sĕ fiă, ca şi noi din parte-ne sĕ supralicitămŭ naţionalităţile, căcĭ e necontestabilŭ, că pentru o operă nouă avemŭ nevoiă a ne câştiga învoirea şi sprijinulŭ puterii; ceremŭ dela ea unŭ lucru nou, adecă sĕ renunţe de dragulŭ nostru la politica urmată nentreruptŭ până acum faţă cu propriele ei naţionalităţĭ. Astfelŭ nu numai că devine imposibilŭ pentru noi d'a face independentŭ statulŭ maghiarŭ, ci şi d'a obţiné măcarŭ fărîma de independenţă, ce o posedemŭ în strîmtele graniţe de aḍĭ. Trebue sĕ mai dămŭ şi din acésta, sĕ apelămŭ din casŭ în casŭ la putere, sĕ intrămŭ mai afundŭ în Bosnia, sĕ mai susţinemŭ convenţiunea vamală... pentru a ne asigura graţia puterii şi a sĕvêrşi acea problemă mare naţională (?), d'a maghiarisa pe fiecare omŭ din acéstă patriă. Şi aşa, ceea ce amŭ imputatŭ până acum lui Tisza şi partidului sĕu ca pĕcatŭ, că adecă pentru a avé favórea puterii dă nentreruptŭ din drepturile naţionale, devine o jertfă indispensabilă şi o împlinire de datorinţă de mare patriotŭ.

Pentru a esecuta politica de maghiarisare, avemŭ neapĕratŭ nevoiă de încuviinţarea şi sprijinulŭ din partea puterii. Trebue sĕ ne aliămŭ cu ea, trebue aşa ḍicêndŭ sĕ conspirămŭ cu ea contra naţionalităţilorŭ. Da, dér pentru acésta trebue sĕ plătimŭ unŭ preţŭ şi acestŭ preţŭ constă în abḍicerea la independenţa nóstră de statŭ, în jertfirea şi a restrînsei autonomii de acum. Şi la acésta partida independentă, care cu vr'o douĕ escepţiunĭ este şi ea totdéuna în primulŭ rêndŭ la licitare pentru renumele de cei mai bunĭ patrioţĭ, sĕ se gândéscă bine: a se alia cu Austria în contra naţionalităţilorŭ are unŭ sensŭ, se póte numi politică reală; a se alia cu naţionalităţile în contra puterii, care se cugetă la nimicirea independenţei nóstre de statŭ, este o altă politică; pentru esecutarea politicei dintêiu, e necesară jertfirea independenţii de statŭ; pentru esecutarea celei de-a doua, se cere respectarea drepturilorŭ naţionalităţilorŭ. Acestea suntŭ cele douĕ căi, pe care se póte apuca, dér a ne strica şi cu Austria şi cu naţionalităţile, acésta e, nu vréu sĕ spunŭ ce, dér politică de sigurŭ nu este.

Pe lângă politica de maghiarisare *orĭce libertate constituţională,* orĭce instituţiune adevĕratŭ liberală, *este imposibilă.* Chiar déčă se menţinŭ încă deocamdată formele constituţionale, care suntŭ garanţiele libertăţii, vorŭ deveni fórte repede forme góle, din care nedreptatea, volnicia îşĭ vorŭ găsi mii de unghiuleţe d'a scăpa afară. Spiritulŭ e care dă viéţă. Dér şi aceste forme se vorŭ sfĕrîma una după alta. Până în ḍiua de aḍĭ esistă strigătórea anomaliă a legii electorale ardelene — o adevĕrată batjocură pe egalitatea de dreptŭ. In comitatulŭ Hunedórei se vine la 100,000 suflete unŭ deputatŭ; în Secŭ, Olafalĕu şi alte locurĭ de refugiu ale mamelucilorŭ căḍuţĭ se vine unŭ deputatŭ la vr'o 2000 de suflete.

Amŭ modificatŭ legea electorală, dér amŭ menţinutŭ acéstă absurditate, ca şi cum esistenţa maghiarismului în Ardealŭ ar atêrna de aceea, ca sĕ nu se alégă nicĭ unŭ deputatŭ de alŭ naţionalităţilorŭ, séu câtŭ se póte mai puţinŭ, ca şi cum deputaţii arŭ merge la Cluşiu şi nu la Budapesta, ca şi cum s'ar prăpădi tipulŭ maghiarŭ alŭ camerei deputaţilorŭ, déčă arŭ sta în ea vr'o doi Românĭ mai multŭ, ca şi cum în fine acésta n'ar fi de o sută de orĭ mai bine, decâtŭ actuala absentare intenţionată a Românilorŭ. Ardelenii au pusŭ cerulŭ şi pămêntulŭ în mişcare, ca sĕ menţină vechia împărţire a cercurilorŭ electorale; ei nicĭ aḍĭ încă nu suntŭ pĕtrunşĭ de spiritulŭ uniunei şi se ţinŭ încă şi aḍĭ încleştaţĭ tare de plăcuta lorŭ părticică de lume cu orizontulŭ ei în-

gustŭ, — pe când de altă parte nu potŭ uita amintirile acelei supremaţii, ce au esercitat'o odinióră principii Transilvaniei asupra ţinuturilorŭ de amêndouĕ părţile Kiralyhago-ului. .. (Va urma.)

Interpelarea lui Hunfalvy.

Dămŭ locŭ în întregulŭ ei interpelărei ce i-a adresat'o Paul Hunfalvy ministrului-preşedinte Tisza, în şedinţa dela 8 Martie a camerei magnaţilorŭ, cu privire la interpelarea d-lui Kogălniceanu.

Hunfalvy: Inaltă cameră! In sensulŭ §-lui 40 din regulamentŭ fiă 'mĭ permisŭ a adresa Escelenţei sale d-lui ministru-preşedinte o întrebare, respective o rugare. La 25 Februariu, Kogălniceanu a interpelatŭ pe guvernulŭ românŭ din Bucurescĭ în afacerea Ardelenilorŭ espulsaţĭ şi cu acea ocasiune a spusŭ lucrurĭ, care suntŭ de natură a atrage atenţiunea nóstră asupra lorŭ. A ḑisŭ adecă, că dieta ungară a tratatŭ de repeţite orĭ legea de naţionalitate şi acéstă imprejurare permite, ca şi parlamentulŭ românŭ sĕ o tracteze.

Acésta este o aserţiune, de care cu dreptŭ cuvêntŭ ne putemŭ mira, căcĭ décă dieta nóstră a tractatŭ legea de naţionalitate, ea a creat'o numai pentru naţionalităţile acestei ţĕrĭ şi nu s'a amestecatŭ în afacerile naţionalităţilorŭ altei ţĕrĭ. Cu acésta însĕ o altă ţéră n'are nicĭ unŭ dreptŭ, anume n'are vecina Româniă, d'a se amesteca în afacerile naţionalităţilorŭ nóstre.

Dér Kogălniceanu şĭ-a şi sciutŭ motiva pretenţiunea sa şi adecă cu astfelŭ de tractate, ce le-au încheiatŭ pe timpulŭ principelui Cuza naţiunile de dincolo de Carpaţĭ, adecă noi, cu naţiunile de dincóce de Carpaţĭ. Din aceste tractate a voitŭ elŭ sĕ deducă dreptulŭ ce-lŭ are parlamentulŭ românŭ ca sĕ se amestece în afacerile naţionalităţilorŭ Ungariei.

Kogălniceanu a fostŭ, precum scimŭ, pe timpulŭ principelui Cuza membru alŭ guvernului românŭ, ba, de cumva sciu bine, de câteva-orĭ chiar şefŭ alŭ aceluia. Elŭ póte avé decĭ cunoscinţă despre astfelŭ de tractate şi le-a atribuitŭ o greutate atâtŭ de mare, încâtŭ a ḑisŭ deducêndŭ din ele, că Cuza a fostŭ unŭ principe cu chipŭ de-a cugeta în adevĕrŭ românesce, şi cu acésta de asemenea aduse pe acestŭ principe în contrastŭ cu actualulŭ domnitorŭ. Apoi se adresă către ministru-preşedinte de-acolo şi'i aduse aminte de ceea ce puse acesta în perspectivă, când se aduse în senatŭ pentru întêia dată afacerea Ardelenilorŭ espulsaţĭ. Brătianu a ḑisŭ atuncĭ, că elŭ nu s'amestecă în cérta surorei şi comnatului sĕu; — sub soră înţelegea elŭ pe Românii ardelenĭ, sub cumnatŭ pe guvernulŭ ungurescŭ — dér totuşĭ, décă va vedé, că cumnatulŭ vatĕmă pe sora, atuncĭ îşĭ va ridica mâna sa.

Kogălniceanu ḑice acum: Ungurii nu respectă legea de naţionalitate, de aceea România trebue sĕ'şĭ ridice mâna. Dér elŭ merge mai departe. Elŭ se adreséză către rege şi ḑice: acesta a fostŭ principe alŭ României mai nainte d'a fi rege şi domnitorulŭ este moştenitorulŭ acelui dreptŭ, ce l'a câştigatŭ naţiunea.

De aci puteţĭ vedé, că Kogălniceanu înfăţişază lucrulŭ astfelŭ, că şi cum ar avé elŭ cunoscinţă despre niscaiva tractate şi deduce din ele astfelŭ de drepturĭ, ce nouĕ ni suntŭ necunoscute, De aceea întrebŭ pe Escelenţa sa d. ministru-preşedinte: Are elŭ cunoscinţă despre astfelŭ de tractate, ce le-a încheiatŭ principele Cuza cu naţiunile de dincóce de Carpaţĭ, aşadéră necondiţionatŭ cu guvernulŭ austriacŭ de atuncĭ; şi décă n'are nicĭ o cunoscinţă despre astfelŭ de tractate, atuncĭ îlŭ rogŭ sĕ pună sĕ caute în ministerulŭ comunŭ de esterne tóte tractatele, ce s'au încheiatŭ pe timpulŭ principelui Cuza între guvernulŭ românŭ şi între celŭ austriacŭ şi acele tractate sĕ le comunice legislaţiunei ungurescĭ, fiindŭ că acelea intereséză mai alesŭ legislaţiunea unguréscă.

Acésta e cu atâtu mai necesarŭ, cu câtŭ sunt convinsŭ, că acéstă aserţiune a lui Kogălniceanu deştéptă în Ardealŭ ca şi în România credinţa în esistenţa astorfelŭ de tractate şi în cuprinsulŭ lorŭ. In ferberile naţionale póte deveni periculosŭ şi unŭ sgomotŭ neîntemeiatŭ. De aceea trebue sĕ aflămŭ cum stă lucrulŭ. Kogălniceanu ḑice, că elŭ nu e aderentŭ alŭ ideii dacoromâne, căcĭ aceea aparţine istoriei. Dér acele ferberĭ ale naţionalităţilorŭ, ale cărorŭ martorĭ suntemŭ, se nutrescŭ esclusivŭ de idea dacoromână. Orĭ cum ar sta lucrulŭ, fiă că avemŭ de a face cu o fabulă, séu cu unŭ faptŭ — eu sunt convinsŭ, că aceea aserţiune a lui Kogălniceanu numai va nutri idea dacoromânismului. De aceea rogŭ pe Escelenţa sa d. ministru-preşedinte încă odată d'a pune sĕ caute aceste tractate, ca, de cumva esistă, sĕ vedemŭ cum stă lucrulŭ.

Interpelarea mea către d. ministru-preşedinte este:

La 23 Februariu a. c. Kogălniceanu a interpelatŭ pe guvernulŭ românŭ din Bucurescĭ în afacerea celorŭ şése Ardelenĭ espulsaţĭ şi cu aceea ocasiune s'a provocatŭ la nisce tractate nepublicate, ce le-a încheiatŭ principele Cuza cu „naţiunile de dincóce de Carpaţĭ" şi care sĕ-i fi permisŭ o influinţă asupra naţionalităţilorŭ Ungariei.

Intrebŭ acum pe Escelenţa sa d. ministru-preşedinte: are elŭ cunoscinţă despre astfelŭ de tractate, ce le-a încheiatŭ principele Cuza cu naţiunile de dincóce de Carpaţĭ, aşadară cu guvernulŭ austriacŭ de atuncĭ, şi care necondiţionatŭ arŭ interesa fórte multŭ legislaţiunea unguréscă?

Décă n'are nicĭ o cunoscinţă despre aceea: ii adresezŭ pré supusa rugare, sĕ pună sĕ caute în ministerulŭ comunŭ de esterne tóte tractatele încheiate cu principele Cuza şi sĕ le comunice legislaţiunei ungurescĭ. Acésta-i cu atâtŭ mai necesarŭ, cu câtŭ aserţiunea lui Kogălniceanu deştéptă credinţa în esistenţa astorfelŭ de tractate atâtŭ în poporaţiunea ardeleană, câtŭ şi în cea română. In ferberile naţionale însĕ póte aduce pericule şi unŭ sgomotŭ neîntemeiatŭ. De aceea este necondiţionatŭ necesarŭ, ca legislaţiunea unguréscă sĕ afle, décă esistă séu nu astfelŭ de tractate şi de ce natură suntŭ?

Ministrulŭ-preşedinte *Tisza*: Inaltă cameră! Reservându-mĭ, la casŭ de lipsă, sĕ mĕ esprimŭ mai pe largŭ, vréu acum, fără a mai face cercetărĭ, atâta sĕ declarŭ de totŭ categoricŭ, că nicĭ cu România, nicĭ cu principele Cuza, nicĭ cu altcineva în lume nu s'a încheiatŭ unŭ astfelŭ de tractatŭ, care ar îndreptăţi pe cineva d'a se amesteca în afacerile interne ale Ungariei. (Eljen-urĭ.)

Paulŭ *Hunfalvy*: Eu suntŭ cu tóte astea de supusa părere, că n'ar strica a afla, ce felŭ de tractate s'au încheiatŭ. Chiar décă cumva sgomotulŭ amintitŭ este numai o născocitură, (Ente) astfelŭ de născociturĭ ale ḑiarelorŭ au aripe şi picióre puternice şi aceste pasĕrĭ înótă deja în tóte păraele României (Ilaritate) şi depunŭ pretutindenea ouĕ. Décă aşadéră amŭ afla, că nu esistă astfelŭ de tractate, atuncĭ s'arŭ împrăştia cu acésta tóte nălucirile.

Rĕspunsulŭ ministrului-preşedinte sĕ ia apoi la cunoscinţă.

SCIRILE ḐILEI.

Deputaţii ungurĭ din Ardélŭ au ţinutŭ o nouă conferinţă în afacerea *institutului maghiarŭ de creditŭ financiarŭ ardelénŭ*. Deputatulŭ Horvath a raportatŭ, că în acéstă afacere s'au făcutŭ paşĭ pe lângă ministru-preşedinte, celŭ de finance şi singuratice institute de banĭ. Guvernulŭ a promisŭ, că e gata a oferi tóte favorurile de statŭ noului institutŭ. A rĕmasŭ sĕ se lucreze statutele câtŭ mai repede. Se scie, că acestŭ institutŭ nou are scopulŭ a paralisa institutulŭ »Albina« şi tóte celelalte institute de banĭ românescĭ. Atâta numai, că socotéla d'acasă nu se potrivesce cu cea din têrgŭ.

—x—

După cum spune „Pester Lloyd," în curêndŭ are sĕ se hotărască rĕscumpărarea generală a regalielorŭ.

—x—

Industria Ardealului dă înderĕtŭ. Fabrica de petroleu din *Ciucŭ-Ghimeşŭ* nu mai funcţionéză, fiindŭ că a suferitŭ în timpulŭ din urmă pagube din pricina greutăţilorŭ comunicaţiunii. Asemenea numita „Prima fabrică de petroleu sĕcuiască« totŭ în Ciucŭ-Ghimeşŭ, ce s'a ziditŭ cu marĭ cheltuelĭ, după o esistenţă de 2-3 anĭ de asemenea a întratŭ în vacanţă. Mina de aramă din *Bălanŭ* a trebuitŭ sĕ sisteze lucrările totŭ din aceaşĭ causă.

—x—

O îndrăsnéţă *încercare de hoţiă* s'a întreprinsŭ în 3 Martie la 2 óre după amédĭ în *Dobriţinŭ*. Unŭ domnŭ elegantŭ îmbrăcatŭ întră în biuroulŭ cassei dela móra de vaporŭ „Istvan", unde se afla cassierulŭ cu mai mulţĭ funcţionarĭ. Cu unŭ revolverŭ încărcatŭ în mână, neaşteptatulŭ óspe înmână cassierului o scrisóre, în care se cerea 2500 fl. »pentru brigandii, carĭ au năvălitŭ în oraşŭ.« Cassierulŭ se scusă, că n'are atâţia banĭ la îndemână, hoţulŭ însĕ arătă banii, ce erau grămădiţĭ pe masă. Cassierulŭ fù silitŭ, sĕ-i dea suma cerută. Hoţulŭ eşì repede afară, se aruncă într'o birje şi strigă birjarului: »Iute, căcĭ altfelŭ te'mpuşcŭ«. Funcţionarii deteră alarmă, hoţulŭ se urmărì şi fù prinsŭ, cu tóte împuşcăturile ce le-a datŭ asupra celorŭ celŭ urmăréu, dér care n'au atinsŭ pe nicĭ unulŭ. Hoţulŭ ḑise, că se numesce Emerich Sózsa, din Balmaz-Ujvaros, de 26 de anĭ.

—x—

Din ordinulŭ *ministrului honveḑimei*, în Budapesta s'au conscrisŭ caii şi carĕle. S'au conscrisŭ: 173 armăsarĭ, 7058 cai jugăniţĭ, 2978 epe, 11 vite de sarcine. cu totulŭ 10,220 capete; între cai se află 27 mânzĭ, Carĕ s'au conscrisŭ: 1166 de unŭ calŭ, 1254 de doi cai, pentru persóne; 2011 de unŭ calŭ, 2725 de doi cai, pentru sarcine; cu totulŭ 7156 carĕ. Afară de acestea, s'au mai găsitŭ 55 carĕ de boi.

—x—

A apărutŭ în Viena o interesantă broşură intitulată »Ein Herbstausflug nach Siebenbürgen," (O escursiune de tómnă în Transilvania), datorită penei d-lui dr. Wilhelm Lauser, directorulŭ »Corespondinţei din Viena." Autorulŭ vorbesce în terminii cei mai măgulitorĭ de Românii din Transilvania.

—x—

Ni se scrie, că din 4 Martie n. comuna *Monorŭ* are oficiu postalŭ, sub numele oficialŭ „Besztercze-Monor," care comunică în tótă ḑiua cu Nagy-Sajo. De asemenea Monorulŭ are şi postŭ de gendarmeriă, care l'a primitŭ mai dinainte. Semnŭ alŭ timpului! Oficiulŭ postalŭ e ocupatŭ de o vĕduvă maghiară din comitatulŭ Bacĭ-Bodrogŭ.

—x—

La 5 Martie n. au arsŭ în Mândra şurile şi grajdurile a cincĭ economĭ românĭ, dintre carĭ numai unulŭ a fostŭ asiguratŭ.

—x—

D şóra *Teodorini* va juca în ḑilele acestea la *Opera din Bucurescĭ* în »Lucia," „Faust" şi „Traviata.«

—x—

Dintr'unŭ tablou statisticŭ, făcutŭ de direcţiunea generală a penitenciarilorŭ, resultă că la 1 Februariu 1886 numĕrulŭ deţinuţilorŭ aflaţĭ în cele 19 penitenciare centrale din România a fostŭ de 3,882, ast-felŭ repartisatŭ: Bisericanĭ 282, Bucovĕţŭ 384, Constanţa 18, Cozia 183 Craiova 129, Dobrovĕţŭ 230, Focşanĭ 56, Iaşĭ 171, Mărginenĭ 431, Mislea 95 Pângăraţĭ 276, Plătăreştĭ 82, Răchitósa 49, Salinele marĭ 249, Slănicŭ 178, Têrgu-Ocna 283, Telega 307, Tulcea 105 şi Văcăreştĭ 374.

—x—

Balulŭ costumatŭ alŭ oficerilorŭ. — Oficerii c. r. ai garnisónei de aicĭ aranjéză în fiecare anŭ unŭ ciclu de petrecerĭ cu dansŭ. Celŭ mai frumosŭ este întotdéuna ultimulŭ balŭ costumatŭ. Sâmbătă séra cu acestŭ balŭ s'a încheiatŭ în Braşovŭ carnevalulŭ. Balulŭ a fostŭ bine cercetatŭ de familii distinse din tóte naţionalităţila. Prin costumele lorŭ frumóse se distingeau d-na Agnes Hroch (ca turcóică) d-şórele: L. Konopassek (ca indiană) Tillemann (Jockey) Blebea, Dimitriu, Baboianu şi altă d-şóră Konopassak (costumŭ românescŭ), d-na Giesel-Königes (costumŭ germanŭ) d-şóra Königes ş. a. ş. a. Intre damele în toalete de balŭ amŭ remarcatŭ pe d-na maiorului Fogaraşi, d-na Hiltscher, d-na de Prunculŭ, Pollet ş. a. apoi pe d-şórele Hiltscher, Pollet, Puşcariu Ratky, Minco, Schmidt, Schnell ş. a. Balulŭ a fostŭ fórte animatŭ şi notămŭ cu plăcere că şi „Romana" s'a dantatŭ de-o colónă mare, cu multă precisiune.

Reforma administrativă.

In şedinţa dela 2 Martie a camerei deputaţilorŭ din Pesta se continuă desbaterile asupra *proiectului de lege municipală*.

Nicolau *Bartha* ḑice, că guvernulŭ procede sistematicŭ într'unŭ lucru: restrînge drepturile autonome ale ţĕrii şi 'şĭ lărgesce sfera sa de putere. Legea din 1870 s'a motivatŭ cu aceea, că comitatulŭ trebue sĕ se aducă în armoniă cu regimulŭ parlamentarŭ. Atuncĭ s'au esprimatŭ în gura mare îngrijirĭ — ministrulŭ-preşedinte e unŭ martorŭ classicŭ pentru acésta — că naţiunea se despóiă prin acéstă lege de libertăţile publice şi de avantagiele unei bune administraţiunĭ, precum le oferă autonomia. Esperiinţa a justificatŭ aceste îngrijirĭ şi vedemŭ, cu tóte că administraţiunea autonomă a corĕspunsŭ aşteptărilorŭ, cum se lărgescŭ graniţele centralisării. Proiectulŭ de faţă vrea sĕ măture ultimele resturĭ ale comitatului; centralisaţiunea se ivesce în cea mai necioplită formă. Se introduce unŭ căpitanŭ de cercŭ cu plenipotenţă, a cărui sórte atêrnă de guvernŭ, care cu capriţiele sale va domina toţĭ sorţii alegerilorŭ. Proiectulŭ pare că se baséză pe presupunerea, că toţĭ ómenii suntŭ rĕi şi neperfecţĭ, ér organele guvernului suntŭ escelente. Prin garanţiele de putere cuprinse în proiectŭ se garantéză fiecărui guvernŭ eternitatea. Acestŭ sistemŭ de lanţŭ de poruncĭ, care ajunge dela ministrulŭ parlamentarŭ până la alegĕtorŭ, crează din parlamentarismŭ o sofismă. Centralisaţiunea este cu atâtŭ mai periculósă pentru noi, cu câtŭ avemŭ sĕ ne tememŭ nu numai de escesulŭ de putere alŭ guvernului naţionalŭ, ci şi de aceea, că o mână, care conduce frênele guvernului, şi adecă ceea pentru rĕsboiu şi esterne, este străină, deórece se află în Viena. Centralisarea la noi nu numai că nu va spori puterea statului, ci din contră tóte elementele independente se vorŭ retrage dela administrarea de sine, deórece şefulŭ cercului nu va ţiné sémă de părerile lorŭ. Guvernulŭ nu va mai fi sprijinitŭ de acele cercurĭ independente, care se vorŭ retrage dinaintea puterii şefului de cercŭ. Décă aḑĭ chiar esistă patrioţĭ sub órecare condiţiunĭ, atuncĭ statulŭ va avé sĕ stea faţă 'n faţă cu individulŭ. Oratorulŭ nu împărtăşesce îngrijirile acelora, carĭ se temŭ, că comitatulŭ ar puté fi periculosŭ unităţii statului. Ce comitatŭ s'a întorsŭ în contra guvernului? Proiectulŭ nu va scuti unitatea statului, nu crează funcţionarĭ, ci servitorĭ. Oratorulŭ respinge proiectulŭ, care introduce volnicia şi face propunerea d'a se lua dela ordinea ḑilei

şi a se avisa guvernulŭ sĕ presinte unŭ proiectŭ de lege în spiritulŭ legislaţiunei din 1848, care se restrîngă puterea centralisătóre şi sĕ asigure principiulŭ alegerii funcţionarilorŭ. Propunerea e subscrisă de 22 deputaţĭ.

Victorŭ *Bezerédj* dice că e necesarŭ, ca guvernulŭ sĕ esercite influinţă în tóte părţile administraţiunei, şi prin proiectulŭ de faţă, guvernulŭ satisface unei trebuinţe viu simţite. (Mişcare în stânga.) Fără administraţiune bună nu esistă ordine şi libertate. Oratorulŭ încuviinţéză manţinerea comitatului ca unitate administrativă. Dér spre acestŭ scopŭ trebue desvoltatŭ nu numai simţulŭ pentru autonomiă, ci trebue lărgitŭ şi cerculŭ de activitate autonomŭ şi dreptulŭ de controlŭ alŭ municipielorŭ. (Larmă'n stânga estremă. Audiţĭ! Audiţĭ! în drépta.)

Ludovicŭ *Csernatony*: Nicĭ noi nu vĕ vomŭ asculta când veţĭ vorbi. (Aşa e! în drépta. Larmă'n stânga. Strigăte: La ordine! La ordine!)

Victorŭ *Bezerédj* găsesce necesară numirea funcţionarilorŭ administrativĭ, introducerea administraţiunei statului şi întărirea dreptului de controlŭ alŭ puterii centrale. Autonomia se interpretéză falsŭ la noi, se consideră ca unŭ dreptŭ ce se cuvine tuturorŭ cetăţenilorŭ. Introducerea administraţiunii statului e în interesulŭ unităţii administraţiunii, mai alesŭ din punctulu de vedere alŭ unităţii statului. Diferitele elemente ale naţiunii numai printr'unŭ guvernŭ puternicŭ cu consciinţă de sine, se potŭ contopi. Prin numire se scapă funcţionarii de influinţele locale. O problemă a viitorului este şi înfiinţarea tribunalului administrativŭ. (Aprobărĭ în drépta şi în centru.) Lărgirea cercului de activitate a fişpanului o salută oratorulŭ cu bucuriă; guvernulŭ trebue sĕ aibă unŭ organŭ, care sĕ validiteze în provinciă voinţa statului. (Vii aprobărĭ în drépta.) Elŭ primesce proiectulŭ ca basă a desbaterii speciale, fiindŭ că prin elŭ se face unŭ pasŭ spre introducerea administraţiunii statului. (Vii Eljenurĭ în drépta.)

Akos *Beöthy* declară, că proiectulŭ are de scopŭ estinderea puterii guvernului. In cadrulŭ organismului de adĭ e cu neputinţă o admnistraţiune bună. Suntemŭ continuu siliţĭ a restrînge sistemulŭ representativŭ în administraţiunea nóstră. La noi mereu se arată necesitatea reformelorŭ administrative. In locŭ sĕ desvoltămŭ sistemulŭ representativŭ, suntemŭ siliţĭ a-lŭ restrînge continuu. In prima liniă amŭ păstratŭ incombatibila procedură a candidărei, care nu e altceva, decâtŭ unŭ restŭ alŭ sistemului aulicŭ, pe care bunii patrioţĭ voiau sĕ-lŭ înlăture. Apoi amŭ întrodusŭ încă o restricţiune, calificarea, care nu e altŭ ceva, decâtŭ introducerea ideei administraţiunii statului în sistemulŭ autonomiei. Dér e cu neputinţă a aduce în armoniă logica duorŭ sisteme contrare. Intréga instituţiune va pluti în aerŭ ca cosciugulŭ lui Mahomedŭ. Asta dovedesce că acestŭ sistemŭ nu se póte ţiné, ci e nevoiă sĕ se schimbe, şi acésta însemnéză, că funcţiunile de statŭ ale administraţiunei trebue sĕ se ocupe de organe ale statului. La noi tótă lumea dice, că trebue sĕ se păstreze alegerea. E o eróre a se restabili ca corectivŭ în contra morasmului ce domină în comitate vechile drepturĭ ale acelorŭ; acele drepturĭ n'au fostŭ atribute ale unei autonomii locale sănătóse, ci au fostŭ drepturĭ politice, legislative, care ducŭ la descompunerea statului, care au adusŭ la cale în Elveţia confederaţiunea separată, în America secessiunea. Alegerea funcţionarilorŭ nu crează o administraţiune bună. Celŭ mai bunŭ sistemŭ e administraţiunea statului. In anulŭ 1848 a creatŭ ţéra unitatea legislativă; acum trebue sĕ creămŭ unitatea administrativă. Oratorulŭ vrea sĕ dea statului ungurescŭ putere, ér nu guvernului; dér fiindŭ că proectulŭ n'ar crea altceva decâtŭ anarchia puterii guvernului, îlŭ respinge. (Vii aplause în stânga şi în stânga estremă.)

(Va urmă.)

Dela Despărţĕmêntulŭ sĕlagianŭ alŭ Asociaţiunei.

(Publicare de premii.)

Din partea Despărţĕmêntului XI (Selăgianŭ) alŭ Asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ *se publică concursŭ* la următórele premii: 1. Unŭ premiu: o vacă cu viţelŭ. 2. Două premii: câte de o scrófă cu purcei. 3. Unŭ premiu: 4 galbenĭ. 4. Unŭ premiu: 20 fl. 5. Unŭ premiu 10 fl. 6. Unŭ premiu: 10 fl. 7. Unŭ premiu: 2 hectolitri grâu de sĕmênţă de calitate escelentă.

La aceste premii potŭ concurge singurŭ învĕţătorii românĭ din Selagiu, carĭ în decursulŭ anului scolasticŭ 1885/6 s'au destinsŭ întru împlinirea consciinciósă a chiămărei lorŭ de propagatorĭ ai culturei între poporulŭ ruralŭ. Dela concurenţĭ se recere:

1. Sĕ fiă membrii ai Despărţĕmêntului (tacsa anuală 1 fl.) şi ai Reuniunei învĕţătorilorŭ românĭ Selagienĭ (tacsa anuală 1 fl.) şi tacsele de membri se le fi răfuitŭ în ambele locurĭ:

2. Sĕ fi ţinutŭ scóla regulatŭ, nu numai de tóte dilele, ci şi scóla repetiţională şi sĕ fiă datŭ esamenŭ de véră cu elevii din aceste ambe despărţĕminte.

3. Sĕ fi observatŭ strictŭ planulŭ de învĕţămêntŭ prescrisŭ prin autorităţile superióre scolastice.

4. In deosebĭ, pre lângă alte condiţiunĭ la conferirea premiului 6 se vorŭ preferi învĕţătorii, carĭ vorŭ escela întru instruirea industriei de casă şi vorŭ espune la adunarea generală a Despărţĕmêntului în anulŭ 1886 cele mai perfecte lucrărĭ de industriă de casă gătite de scolarĭ.

5. La conferirea premiului 7 se vorŭ preferi aceia, carĭ cu decursulŭ anului scolasticŭ au progresatŭ mai multŭ în propunerea practică a economiei de câmpŭ.

Invĕţătorii românĭ Selagenĭ, carĭ arŭ dori a fi împărtăşiţĭ în careva din premiele escrise, suntŭ învitaţĭ ca prin cuitanţă dela casarulŭ reuniunei învĕţătorilorŭ românĭ Selagienĭ probândŭ că suntŭ membri la aceea Reuniune (décă suntŭ membrii şi la Despărţĕmêntŭ se va veoé din registrele, ce se pórtă la acestŭ locŭ,) — sĕ se insinueze la directorulŭ séu la actuarulŭ despărţĕmêntului celŭ multŭ până la 30 Aprilie a. c. pentru ca încă înainte de esamenele de véra şi cu ocasiunea acelora sĕ se pótă trage informaţiunile necesare la conferirea premielorŭ. Premiele se vorŭ distribui cu ocasiunea adunărei generale a despărţĕmêntului, ce se va ţiné în acestŭ anŭ.

In urmă avêndŭ comitetulŭ a procura cărţĭ pentru premiarea scolarilorĭ mai diligenţĭ, d-nii protopopĭ şi învĕţătorĭ suntŭ rugaţĭ, ca până la acelaşŭ terminŭ (30 Aprilie a. c.) se binevoiéscă a ne trimite *lista celorŭ mai bunĭ scolarĭ*, pe carĭ d-lorŭ îi judecă demnĭ de premiatŭ.

Din şedinţa comitetului Despărţĕmêntului, XI ţinută în Şiumleulŭ Selagiului la 1-a Martie 1886.

Alimpiu Barboloviciu, vicariulŭ for. gr. c. episc. a Silvaniei şi directorŭ

Andreiu Cosma, actuariu.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

VIENA, 11 Martie. — (Scirea lui „Pester Lloyd.) Negociările cu România pentru încheiarea *convenţiunei comerciale* a ajunsŭ aşa departe, încâtŭ din ambele părţĭ s'au numitŭ deja delegaţĭ, carĭ sĕ vorŭ întrunì în curêndŭ. Loculŭ întrunirei încă nu e hotărîtŭ.

VIENA, 11 Martie. — Faima despre înlocuirea ambasadorului austriacŭ din Constantinopolŭ, *Calice* prin ambasadorulŭ din Bucuresci *Mayer*, sĕ desminte.

DIVERSE.

Unŭ aventurierŭ. — In 25 Februariu a fostŭ condamnatŭ de tribunalulŭ din Viena Raimund *Kutschera* pentru înşelătoriă. Acestŭ individŭ e cunoscutŭ şi în Ungaria şi în Ardealŭ, şi póte chiar şi în *România* din timpulŭ rĕsboiulŭ ruso-româno-turcŭ. Elŭ este fiulŭ unui hotelierŭ din Brünn şi întrà la finea anului 1850 în armată unde cu tóte că a fostŭ odată degradatŭ ajunse iute érăşĭ la gradulŭ de sub-locotenentŭ. In anulŭ 1860 întrà în armata papală, ér după ce armata acésta s'a disolvatŭ, fù primitŭ érăşĭ în armata austriacă, din care însĕ în curnêdŭ eşì din nou pentru ca sĕ intre în armata naţională polonă ca căpitanŭ de cavaleriă. In scurtŭ timpŭ ajunse maiorŭ, şi mai apoi fù însărcinatŭ cu formarea de bande de insurgenţĭ proprii, alŭ cărora şefŭ era elŭ însuşĭ. După revoluţiunea polonă vagabundă prin Elveţia şi Franţa şi la finea anului 1864 păşindŭ pe teritoriu austriacŭ fù arestatŭ la Passau, adusŭ înaintea consiliului de rĕsboiu la Cracovia şi aci pentru crima de a fi turburatŭ ordinea publică şi pentru înşelătoriă, a fostŭ condamnatŭ pe 5 anĭ, şi pedépsa trebuia sĕ şi o facă în fortăréţa Petru-Varadin. In anulŭ 1867 fù graţiatŭ, venì la Viena şi trăì aci ca corespondentŭ alŭ foilorŭ polone. Fiindŭ însărcinatŭ de fostulŭ regimŭ naţionalŭ polonŭ, scrise elŭ schiţe din istoria revoluţiunei polone şi primì pentru acésta 20,000 de francĭ. In anulŭ 1871 venì în conflictŭ cu judecătoria penală şi fù condamnatŭ pentru defraudare la închisóre pe 5 anĭ. După espirarea acestei pedepse venì din nou la Viena şi fù numitŭ de ministerulŭ de externe corespondentŭ politicŭ pentru Orientŭ şi Ungaria, cu o léfă lunară de 100 fl. pe lângă spese şi diurne.

Se pare însĕ, că nu l'a avutŭ multŭ postulŭ acesta, căcĭ la 25 Ianuarie 1877 din causă că incomoda autorităţile a fostŭ scosŭ din rada poliţienéscă a Vienei şi petrecŭ mai multe lunĭ în Pesta. De aci se duse pe timpulŭ rĕsboiului ruso-turcŭ în Turcia, întrà în legiunea polonă şi fù numitŭ în curêndŭ comandantŭ şi colonelŭ alŭ aceleia în tabĕra dela Şumla. A fostŭ însărcinatŭ apoi de Abdul Kerim-paşa cu formarea unei legiunĭ ungurescĭ în folosulŭ Turciei şi calĕtorì din causa acésta în Ungaria. Pe când cei dintêiu înrolaţĭ treceau în Turcia, ministeriulŭ interdise înrolarea voluntarilorŭ şi prin acésta se puse stavilă activităţii lui Kutschera. Kutschera însĕ nu se întórse pe câmpulŭ de rĕsboiu, ci se puse în legătură cu comitetulŭ ungurescŭ, care plănuia cunoscuta năvălire în România (aşa numitulŭ »Putsch« alŭ Secuilorŭ) şi devenì comandantulŭ voluntarilorŭ. Putsch-ulŭ a suferitŭ „fiasco“ completŭ, lui Kutschera însĕ îi succese de a ajunge érăşĭ în tabĕra turcéscă şi luà parte la espediţiune până în Octomvre. Când Pórta disolvà legiunea polonă şi membrii acesteia fără mijlóce de esistenţă se aflau în Constantinopole, Kutschera dimpreună cu alţĭ supuşĭ austriacĭ au fostŭ aduşĭ la Triest pe spesele Austriei. Trăì apoi câţĭva anĭ în Pesta şi reapărù la 1883 în Viena sub numele de »Alexandru Gilbert« controlorŭ alŭ »Societăţii de navigaţiune pe Dunăre“. Acusatulŭ se declarà acum vinovatŭ de anunţare falsă şi de reversiune. Inşelătoriile caută elŭ sĕ le înfrumuseţeze prin o mulţime de istorii aventurióse. Intre altele istorisesce multŭ de legăturile sale amicale cu prinţulŭ Beniamin Rohan alŭ cărui frate de cruce era, şi căruia de multe orĭ i-a împrumutatŭ banĭ, când a avutŭ lipsă. Acusatulŭ crede mai departe, că generalulŭ Klapka i-a promisŭ 1000 de fl. şi afirmă încă că prin breveturĭ papale a fostŭ numitŭ „baronŭ.“ Ca martorŭ a fostŭ ascultatŭ prinţulŭ Beniamin Rohan; este în etate de 28 anĭ locotenentŭ în reservă şi apărù în sala judecătoriei în uniforma de husarŭ. — Preşedintele: Cunoscĭ d-ta pe acusatŭ? — Martorulŭ: Da — Preşedintele: Aţĭ fostŭ cu elŭ în relaţiunĭ de afacerĭ? — Martorulŭ: Da. — Preşedintele: In ce constau aceste relaţiunĭ? — Martorulŭ: Avea sĕ-mĭ procure banĭ. — Preşedintele: V'a procuratŭ ceva? — Martorulŭ: Nu. — Preşedintele: Elŭ vorbesce însĕ de o sută de fl. — Martorulŭ: Aceşti 100 fl. mi-a împrumutatŭ zălogindŭ o puşcă a mea. — Preşedintele: Aţĭ datŭ cei 100 fl. în derĕtŭ? — Martorulŭ: Nu a voitŭ sĕ-i priméscă. — Preşedintele: In fine, elŭ face o socotélă mare, în care se arată, că d-ta i-ai fi datorŭ cu 4234 fl. şi adecă pentru ţigarete stricate şi pentru perdere de vreme. (Ilaritate). Suntŭ adevĕrate aceste? — Martorulŭ: Nu. Eu am luatŭ dela elŭ numai pentru frate-meu 400 de ţigarete. — Acusatulŭ: Lucrulŭ stă cu totulŭ altfelŭ. Eu mi-amŭ datŭ fórte multă ostenélă, pentru ca sĕ procurŭ prinţului banĭ, căcĭ elŭ adeseorĭ se afla în lipsă de banĭ, dér creditorii nu dedeau nimicŭ pe testamentulŭ tatălui sĕu, ci voiau sĕ fiă prenotaţĭ la moştenire. — Preşedintele: Aceste suntŭ lucrurĭ, ce nu ne interesézā. Este întrebarea, décă vi se cuvine atâţia banĭ pentru ţigarete stricate? — Acusatulŭ: Se înţelege eu nu am pututŭ rĕscumpĕra ţigaretele, fiindcă prinţulŭ nu a plătitŭ cei 100 fl. — Preşedintele: Aşadér d-ta cerĭ o despăgubire de o natură fórte problematică. D-le martorŭ, nu recunósceţĭ acéstă provocare? — Martorulŭ: Nu. — Kutschera a fostŭ condamnatŭ la 5 anĭ închisóre grea.

***

Limba universală „Volapük“. — »Volapük«, limba universală, a intratŭ în unŭ stadiu seriosŭ; bărbaţĭ serioşĭ cu posiţiă socială înaltă se ocupă cu acéstă limbă, şi Francesii se străduescŭ, ca sĕ se rĕspândéscă în Parisŭ, în Franţa şi în coloniele ei. Acéstă limbă a alcătuit'o Schleyer în 1881, după o ostenitóre muncă de 20 anĭ. „Volapük« e o astfelŭ de limbă, care e compusă din rădĕcinile limbelorŭ europene. Prin acéstă limbă, care se póte învĕţa — după cum dice profesorulŭ din Parisŭ Kerekhov — în decursŭ de 8 dile, s'ar înlesni călĕtoria în tótă lumea, s'ar înlesni comerciulŭ şi industria. »Volapük« este compusă din limbele romanice şi germanice şi are 13,000 de cuvinte, dintre carĭ vomŭ cita câteva: durere *dol* (din dolor), fluviu *flum* (din flumen), înţelepciune *sap* (din sapientia), poporŭ *pop* (din populus), câmpŭ *fel* (din nemţesculŭ Feld), sfóră *fad* (din nem. Faden), dómnă *löd* (din angl. lady), fumatulŭ *smok* (din smoke), pétră *ston* (din stone), timpŭ *tim* (din româna) etc. Din aceste pilde se vede, că cuvintele limbei »Volapük« suntŭ mai tóte cunoscute. Cuvintele se rostesc după cum sunt scrise, fără nicĭ o accentuare. Formarea cuvintelorŭ érăşĭ e fórte simplă, de pildă: Europa *Iulop*, europénŭ *julopelŭ*, România *Rom*, din România séu românŭ *romel*, Bucurescĭ *Buk*, bucurescénŭ *bukel*, Franţa *Flent*, din francia séu francesŭ *flentel*, Parisŭ *Plis*, parisianŭ *plisel*. Sĕ vedemŭ acum, cum se légă cuvintele séu cum se forméză o dicere. De pildă: Preşedintele republicei *Biziedal*, Duminecă *baludel*, Mercurĭ *maludel*, servitorŭ *dunel*, camerierŭ *cemadunel*, diarŭ *lazed*, femeiă *vom*, femeiă măritată *of-man*. Dicerea: La mine este cartea Hortensiei: *Lobob buki de Hortensia.* Am cumpĕratŭ o sticlă de vinŭ: *Elemob fladi de vin.* Aurelŭ vine dela vênătóre: *Aurel kömom de jag.* Fiulŭ meu e în Bucurescĭ: *Son obik binom in Buk.* Voiu călĕtorì în Italia: *Motövob ab Tael.* Bună diua, domnulŭ meu: *Glidi szol.* Cum vĕ simţiţĭ: *Liko stadols?* Gion-Ionescu astădĭ a scrisŭ unŭ articulŭ despre teatru: *Gion-Ionescu epenom laltugi dö teat.* Aicĭ vorbescŭ în limba volapük: *Volapükon.* Cuvêntulŭ »Volapük« însemnéză: *limbă universală*, din cuvintele: *vol* lume (din nemţesculŭ Welt) şi *pük* a vorbi (din englesesculŭ speak). E de observatŭ, că cei dela „Egyetértés« se supĕră fórte, că d-lŭ Schleyer n'a luatŭ în nicĭ o sémă limba maghiară, deşi, dicŭ ei, nu este nicĭ o limbă, care se aibă atâtea cuvinte de o silabă şi de o rădĕcină mai clară, ca limba maghiară. Ce sĕ i facĭ, décă nu e limbă europénă!

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 9 Martie st. n. 1886

Rentă de aurŭ 4%	104 85	Bonurĭ croato-slavone	104.75
Rentă de hărtiă 5%	95.90	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	100.—
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	153.—	Imprumutulŭ cu premiu ung.	122 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	100.85	Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	125.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 —	Renta de hărtiă austriacă	86 45
		Renta de arg. austr.	86.50
		Renta de aurŭ austr.	114 75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115.20	Losurile din 1860	140 50
		Acţiunile băncei austro-ungare	872 —
Bonurĭ rurale ungare	104 75	Act. băncei de creditŭ ung.	306.25
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 75	Act. băncei de creditŭ austr.	299.—
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.75	Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.91
		Napoleon-d'orĭ	999.—$^1/_2$
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.75	Mărcĭ 100 împ. germ.	61.60
Bonurĭ rurale transilvane	104 75	Londra 10 Livres sterlinge	125.85

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 25 Fevruarie, st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	$92^1/_2$	$93^1/_2$
Renta rom. amort. (5%)	96—	$96^1/_2$
» convert. (6%)	$88^1/_4$	$89^1/_4$
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30—	32—
Credit fonc. rural (7%)	102—	103—
» » » (5%)	$85^1/_4$	86—
» » urban (7%)	98—	99—
» » » (6%)	92—	93—
» » » (5%)	$82^3/_4$	$83^1/_2$
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	15 —	$15^1/_4$
Bancnote austriace contra aurŭ	2.00—	2.02

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 4 Martie st. n. 1886.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.62	Vênd.	8.65
Argint românesc	»	8.50	»	8.60
Napoleon-d'orĭ	»	9.97	»	10.02
Lire turcescĭ	»	11.22	»	11.32
Imperialĭ	»	10.20	»	10.30
Galbenĭ	»	5.90	»	5.95
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	123.—	»	124.—
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Edictŭ.

Patriciu Branoviciu gr. cat. din Sanpaulŭ — după-ce de unŭ anŭ şi-a părăsitŭ domiciliulŭ şi pe legitima sa soţiă Rachila Branoviciu născ. Popa, gr. cat. din Futacu, — şi nu se scie loculŭ ubicaţiunei sale, sĕ citéză prin acésta, ca în terminŭ de unŭ anŭ şi o ḑi sĕ se presenteze înaintea subscrisului forŭ matrimonialŭ, căcĭ la din contră procesulŭ divorţialŭ urḑitŭ in contra-i de cătră numita sa muiere, se va pertracta şi decide şi în absenţa lui, conformŭ s. s. canone şi a legilorŭ în vigóre.

Dela forulŭ matrimonialŭ gr. cat de 1-a Instanţă alŭ Eparchiei protopopescĭ a Iernotului.

Petrilaca română, în 8 Martie 1886.

Arone Gerasimŭ,
v. protopopŭ.

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

De óre ce multe din adresele, ce domnii abonaţĭ le insémnă pe cuponulŭ mandatelorŭ postale, séu că nu suntŭ destulŭ de esacte, séu că nu se potŭ bine descifra, rugămŭ pe acei D-nĭ prenumeranţĭ, a cărorŭ adresă nu ar corĕspunde, ca sĕ binevoiască a ne face câtŭ mai curêndŭ cunoscută îndreptarea dorită şi a scrie adresa câtŭ sĕ póte mai lămuritŭ.

ADMINISTRAŢIUNEA „GAZ. TRANS."

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ	—	—	12.50	—
	—	—	1.09	—
Timişŭ	—	—	1.40	—
Braşovŭ	—	—	2.27	—
	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Haşfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighişóra	10.29	—	8.01	—
	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	—	9 43	—
Copsa micĕ	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9.12	—
Ghirisŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Cluşiu	5.56	—	12.59	—
	6.08	—	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	—	—	2.05
Mezŏ-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
	10.37	—	—	4.06
Oradia-mare	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12.59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena	6.35	—	10.50	—
	3.00	—	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	—
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezŏ-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.36	6.24	—
Cluşiu	—	—	5.05	6.43	—
	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea	3.12	—	—	9.31	—
	3.32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	—	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blaşŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mic	7.00	—	—	12.36	—
Mediaşŭ	—[illegible]	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	—	1.56	6.40
Sigişóra	—	—	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.37
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Braşovŭ	—	—	—	7.14	1.09
	—	—	—	—	1.50
Timişŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ	—	—	—	—	3.23
	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vinţulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2.35	—	6.39
Branicica	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok	2.39	12.00	4.53
	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.00
Szolnok	11.02	3.44	11.40
	11.12	4.02	12.00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovaţŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bĕrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10.10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9.36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6.30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Haţegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.39

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6.49	9.33	5.28
Baniţa	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10.54	6.4[illegible]
Pui	8.50	11.37	7.35
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8 44
Simeria	10 53	1.35	9.15

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ.